مێژەرو گوڵ

بەشی چوارەم

شێرزاد هەینی

لەسەر سووکانی لێخوڕینی ئوتومبێل:

پاپای چوارەم (بی) جارێک وتبووی:

شارستانیەتی دێرینی میللەتان لە سوارچاکییەوە دیارە. بەڵام ئیمڕۆ شارستانیەتی میللەتان لە هونەری لێخوڕینی ئوتومبێل دایە. ولاتی ئێران لەو لایەنە لە ولاتانی تر جیاوازە، ئەوەش بڕیاری برادەرێکمە لە هونەری لێخوڕینی ماشین زۆر شارەزایە، ئەو دەیووت ولاتانی میسرو هیند ناسراون بە ئاپوورەی زۆری هاتوچۆ، بەڵام کە برادەرەکەم هاتە تاران، زۆری لا سەیربوو شوفێرانەی ئەو شارە، چۆن ئوتومبێل لێدەخوڕن، چۆن هەموو بەپەلەن بەیەکەوە، پاش داگیرساندنەوەی ڕەنگی کەسک لە ترافیک لایتەکانەوە زووتر دەربچن، هەموویان پێشبرکێ دەکەن زووترو و پێش ئەوی تر دەربچێت. لۆرییەکان لە ئوتومبێلە گچکەکان خێراترو بەپەلەترن، ئوتومبێل و پیادەکان لەو ڕێگاوبانانەدا وەک یەک تەنگاون بۆ بڕینی بوارەکەی پێشیان. ئەوەی زۆر لە ئێران لە کاتی لێخوڕینی ئوتومبێل جیگای سەرنجە هۆرنە .! زۆر زۆر دەنگی بەهێزی هۆرن بەکاردەهێنن، تا ڕێگای پێش خۆیان دەکەنەوەو بوار خۆش دەکەن، دەست لەسەر هۆرن هەڵناگرن.

شەڕی هاتوچۆ:

ڕۆژانەو بەردەوام شەڕی هاتوچۆ لەناو شارەکانی ئێران گەرمە، زۆرن ئەوانەی یاساکانی هاتوچۆ پێشێل دەکەن، پەیوەندی و تێرامانی نێوان دوو شوفێری بەرامبەر یەک، پیادە بەرامبەر بە شوفێرو شوفێریش بۆ پیادەی سەر شەقامەکان دوژمنکارانەیە، هەموو هێزی خۆیان دەخەنەکار تا بوارێ وەرگرن و بڕۆن، سەرکەوتوو ئەوەیە زووتر بڕوات و خێراتر بێت، ئەوەی لە شوێنک بە خێرایی و پێشرەویی پێشکەوت، ئەوا لەناو ئاپوورەی تاران ئاساییە لە شوێنێکی تر دەشکێت و دەبەزێت. لەناو تاراندا بۆ دیتنەوەی بواری دەرچوون و رزگاربوون و گەیشتن، ئاساییە ئوتومبێلێک بە پێچەوانەی سایدەکە بڕوات، یان بۆ پاشەوە چەند مەترێک بکشێتەوە، زۆر سەیرە، زۆریش بواری بۆ خۆش دەکەن تا دەربازی بێت، لەبەر ئەوەی هەموو لایەک پێویستیان بەو یارمەتیە دەبێت، چونکە ڕۆژێ دەبێ ئەویش وا بسوڕێتەوە، بۆیە هەموولایەک ئامادەیی ئەوەیان هەیە ڕێگای بەرامبەرەکەیان و پشتەوەیان بکەنەوە.

تازەو نوێ بووم، لەناو تارانا ئوتومبێلم دەهاژووت، بەدوای ئەدرێسێکدا دەگەڕام، نەخشەکەی ناو دەستم منی بردە کۆلانێکی تەنگەبەر، ڕاوەستام و چاوەڕوان بووم، لە ئاوێنەکەی بەردەمم بینم پاسێک لە پشتەوەم وەستاوە، لە پاش ئەو پاسە چەند ئوتومبێلی بچوک وەستان، تەماشام کرد بووە کاروانێکی درێژ، زۆرم لا سەیربوو کەس هۆڕنی بۆم لێنەدا، کەس تەنگاوی نەکردم، دیاربوو هەستیان بەوەکردبوو من لە شوێنێک دەگەڕێم.!

ئەدی پۆلیس لە کوێ یە .؟

ڕۆژانە ئاپوورەی شەقامەکانی تاران خەڵکی هەراسن کردووە، دەپرسین ئەدی پۆلیس لە کوێین ..؟ هەڵویستی پیاوانی پۆلیس زەحمەتە، کەم بە چاوی دانەرو ڕێبەری جێبەجێکردنی یاسا تەماشایان دەکەن،

ڕێزیان دەگرییێت، کە شەقامەکە ئاڵۆزو شێواو دەبێت، ئەوان و شوفێرەکان بۆ چارەسەری دەکەونە دانوستان و بینەو بردە، بۆ بوار دۆزینەوەیەک، بۆ کردنەوەی ڕێگاکە، دەبنە دوو برادەرو هاورێیانە کار بۆ چارەسەری دەکەن. ئەو پۆلیسانە ئەگەرچی کارەکەیان زەحمەت و گرانە، ئەوان لەو حەشاماتەدا هەناویان پڕ دووکەڵی ژەهراوی گزۆزی ئوتومبێلەکانیش دەبێت، بۆیە بەرێوەبەرایەتی پۆلیسی هاتوچۆی تاران بەناچاری بنکەی زۆریان لە تارانا بۆ پاراستنی ئەو پیاوانە داناوە. بە سزا وەرگرتن و تۆمارکردنی ژمارەی ئوتومبێلەکانیان، کەس ناتوانێت ئوتومبێلەکەی لەسەر شۆستە ڕاگرێت، بەو ژمارە نووسینە ترسی زۆر دروست دەکات، چونکە ئەگەر پارەکەشی نەدەن، ئەوە ئوتومبێلەکەی ئیشارەتی حیجزی دەکەوێتە سەر و کڕین و فرۆشتنی ئەستەنگی دەکەوێتە پێش. ئەو شەقامانە زۆرجار لایەکی بۆ لایەکی تری دەگیرێت، لایەک دەوەستێت، شوێنێک بە جەستەی کۆنکریتی گەورە دەگیرێت و ئەو گیرانەش زۆر دەمینێتەوە. ئەو هەموو گۆڕانە ڕۆژانە ڕوو دەدات، کەسیش هۆکارەکانی نازانێت.

شەقامی دەولییە و سایدێکی دەگیرێت، کەس هۆیەکەی نازانێت، بیناسازی لایەک تەواو دەکرێت و بەشێکی رادەوەستێت و چاوەڕوانی پارەی ترو تەواوکردنی پرۆژەکە دەکەن، کەس نازانێ هۆکارەکانی تەواونەبوونی ئەو شەقامانە چی یە..!؟ ئەوەی ڕوون و ئاشکرایە تەنگوچەڵەمەی هاتوچۆیەو شەقامەکان جەنجاڵەو هاووڵاتی بەستەزمان ماندوو و زەرمەندە. دۆزینەوەی بوارێک بۆ گۆڕینی ڕێگاکەو دۆزینەوەی ڕێگایەک دەربازت بکات زۆری دەوێت، جاری وابووە 15 کم بۆ دەرچوون لە شەقامێکم گرتیتەبەر.

بەکارهێنانی شەقامەکانی و وەرگرتنی پارە بۆ بەکارهێنانی شەقامەکان زۆرە، وەرگرتنی پارەکەش ئاسایی، بەڵام ئەوەی ماندووت دەکات ئەوە نی یە تۆ چەند سەنتێک بۆ بڕینی سەد کیلۆمەترێک دەدەیت، کێشەکە لەوەدایە، پارەکەو نرخی بەکارهێنانەکە دیار نی یە، نازانی ئەو ڕێگایە بڕینی بە چەندە، نازانی چۆن پلیتەکە وەرگریت و پارەکە چۆن و لە کێ وێربکەیت، جاری وابووە تۆ پلیتەکەت کەوتووە ناچارت دەکەن، پارەی تەواوی ڕێگاکە دووبارەو سەرلەنوێ بدەیتەوە، یان جاری واش بووە، کە زانیویانە تۆ بێگانەیت پارە وەرناگرن و کابرا دەیکاتە پیاوەتی خۆی.

لەو شەقامە خێراو بەرزانەدا ئەوەی هەراسانت دەکات، ئەوەی مەترسیت دەخاتە پێش پەڕینەوەی زۆرو بەردەوامی پیادەیە، هەر ڕێبوارەو دەپەڕێتەوە، کەسێکی دەست بە کالاوە دێتە پێشت و لە شەقامەکە بێ گوێدانی مەترسی دەپەڕێتەوە، خێزان بە گچکەو گەورەوە بەیەکەوە ئەو شەقامە خێرایانە دەبڕن. ئەوەش کارەساتی جەرگبڕی زۆری لێدەکەوێتەوە ساڵانە لەو ولاتەدا 25 هەزار کەس دەبێتە قوربانی کارەساتی بەردەوامی هاتوچۆ، هۆکاریش زۆرە، هەر لە هەڵەی شوفێرەکانەوە تا ناسەلامەتی بارهەڵگرو لۆرییەکان و نادروستی ئوتومبێلەکانیانەوە.

لەو ولاتەدا ئوتومبێل هەرگیز نامرێت، شەوانە زۆرجار ئوتومبێلی بێ ڕووناکی و بێ لایت دەبینی، ئوتومبێلی وا لە شەقامەکانا دەڕوات، ئەوەندە کۆنە شوێنەواری لایتەکانیشی نەماوە. لە ڕێگاکانی نێوان زنجان و تبریزو کرمان و بام کارەسات بێ ژمارە ڕوودەدات، لەو گوندانەی سەر کەناری دەریای قەزوین کارەساتەکان ئەوەندە زۆرن تۆماریش ناکرێن، تۆ لەو شەقامانەدا بەردەوام گیانت لە مەترسی دایە.

لەنێوان ئەسفهان و شیراز کە بەفر دەبارێت، بیست سانتیمەتر دەکەوێت و ڕێگاکان دەگیرێن و خەڵکەکە پەکی دەکەوێت و سەدان لۆری و ئوتومبێلی گەورە لەیەکتری گیردەبن، کەس بە هانانیان وەنایێت، ڕێگاکە خاوێن ناکرێتەوەو بەفرەکە ڕاناماڵدرێت، بە ناچاری خەڵکەکە دەکەونەخۆ و ئوتومبێلەکانیان ڕزگار دەکەن. تا شەویان بەسەردا نەهێت و بگەنەوە ماڵەوەیان بە چەندین شێوەی هاژووتنی نایاسایی و لادانی لە تەنیشت و لارێ گرتن دەگرنەبەر.

له هەموو شوێنک و بوارێک ماتۆر له شەقامەکانی تاران ئامادەیە، ئەوەندە زۆرەو جێگەی گوێدرێژی هەژارانی جارانی گرتیتەوە. سەرەتای هەڵگیرسانی شۆرشی ئیسلامی زۆر بۆ کوشتنی پیاوانی رژێم بەکاردەهات، بۆیە بەکارهێنانی ماتۆر قەدەغەکرابوو، ئەوانەی ئیمرۆش بەکاردەهێنرێت مەکینەی بچوکی جۆری 125 سی سی سم 3، گەنجەکان زۆرتر بەکاری دەهێنن، لەبەر ئاپوورەی شەقامەکان ئەو ماتۆرانە دەچنە هەموو بوارێکی تەسک و باریک بەسەر شۆستەکان دەکەون، له نێوان ریزی ئوتومبێلەکانەوە دەردەچن، بەبێ ئەوەی گوێ بدەنە لایتەکانی هاتوچۆ گوزەر دەکەن، له شێوەی ئەکتەرەکانی سینما بۆی دەردەچن و دەنگ له مەکینەکانیان دەهێنن و دووکەڵی لێوە بەرزدەکەنەوە.

کە کارەساتی مردن و برینداراانی بەکارهێنانی ماتۆر له شەقامەکانا زۆر بوو، پۆلیسی هاتوچۆ شوفێرەکانی ناچارکرد خودەی تایبەتی ماتۆر بەکاربهێنن، ئەگەرچی سزاشی لەسەرەو پارەی باشیشی پێدراوە، بەڵام زۆر بە کەمی لەسەری دەکەن و زۆرجاریش له پشتەوەی ماتۆرەکە دەیبەستنەوە.

ئەو ماتۆرانە بوویتە تاکە سەرچاوەی هەرزانی خێزانەکان، ئەگەر باوکەکە ئەو خودانەش بەکاربهێنیت گیانی هاورێیانی ئەو له مەترسی دایە، باوکەکە له پێشەوەیەو منالێکی له پێشەو سووکانەکەی داوەتە دەست، یان ژنەکەی له پشتەوەیەو له پێشەوەش منالێکیان داناوە، زۆریش له نێوان ژن و پیاوەکەش منالێک یان زۆرتر هەڵدەگرن، مەترسییەکە لەوەدایە ئەو مەکینە بچوکەی 125 سم3 چۆن بەرگەی ئەو بارە زۆرە دەگرێت.

له رۆژانی بۆمەلەرزەکەی شاری بام بۆ ئێمەی بێگانە ئوتومبێلی تازەیان بەکرێگرتبوو، له رێگادا ئوتومبێلەکەمان پەکی کەوت، چاوەڕوانی ئوتومبێلێکی تربووین، له تەنیشتمەوە بینیم لۆرییەکی گەورە چاورەوانی رۆیشتن و نۆرەی هاتنی رێگاکەیان بوو، دوو کوڕی تەمەن 13 و 15 ساڵانی لەناو بوو، هەر کە نۆرەی رۆیشتیان هات، چاوەروانی هاتنی شوفێرەکەیان نەکرد، یەکێکیان لۆرییەکەی خستەکارو نەیزانی له دەستی وەریگرت و ئوتومبێلەکەی پێشەوەی خۆی زەررەمەندکرد. کە شوفێرەکە هاتە خوارەوەو زیان و شکانی ئوتومبێلەکەی خۆی بینی، هیچی نەکرد، من ترسام وتم هەر ئێستا دەبێتە شەرەدەست و هاواری سەر یەکتری دەکەن. بەڵام کابرا گەڕایەوە سەر ئوتومبێلەکەی و چاوەڕوانی هاتنی باوکی منالەکانیشی نەکرد. منیش پرسیم باش بوو هێمن بوویت، ئەویش له وەڵامدا وتی، منالەو نافامێت، هیوام وایە موسلمانێکی باشی لێدەربچێت.